

De Heraut

door de

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 12 November 1916. N°. 2025.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f.120, voor België per jaar f.330 bij vooruitbetaling, voor het verdere buitenland en Ned.-Indië per jaar f.8 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f.—10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. Advertenties: van 1 tot 8 regels f.120, voor elke regel meer f.—20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven f.—12 per regel.

Van de Voleinding.

CCXXV.

ZESDE REEKS.

XLVIII.

Doch in de dagen van die koningen zal de God des hemels een koninkrijk verwekken, dat in der eeuwigheid niet zal verstoort worden; en dat koninkrijk zal aan geen ander volk overgelaten worden; het zal alle die koninkrijken vernemen, en te niete doen, maar zelf zal het in alle eeuwigheid bestaan.

Daniel 2 : 44.

De fabel, dat Daniels boek de tweede eeuw voor Christus door een falsaris verzonnen zou zijn, kon nog eenigermate aannemelijk schijnen, indien er slechts sprake ware geweest van drie deelen die in het grootte Beeld uitkwamen. Van de Babylonische wereldheerschappij, die reeds voor lang inzonk, was men in de tweede eeuw nog geheel op de hoogte, evenzoo van de Perzische wereldovermacht, en ook de exploit van Alexander den Grooten behoorden reeds tot het verleden. Ware derhalve het vierde stuk van het Beeld uit het verhaal weggebleven, en ware als vierde stuk niet anders aangekondigd, dan dat uit het koperen middenstuk van het lichaam zich een ijzeren onderdeel in de beenen en voeten zou ontwikkelen, zoo zou dit op Antiochus Epiphanes hebben kunnen slaan. En ware daarop dan de profetie gevolgd, dat deze ijzeren overmacht gebroken zou worden, zoo had dit een profetisch uitzicht kunnen geven op de verlossing in de dagen der Macabeëen. Het ware dan zelfs denkbaar geweest, dat de verzinners van dit alles geen bedrieger, maar een *echte* profet was geweest, en het was er dan slechts op aan gekomen, om dien profet niet den naam van Daniel te geven, om metterdaad heel deze averechtsche voorstelling zeer geleidelijk ingang te doen vinden. Al zulk pogen echter werd ten eenenmale uitgesloten, toen ook aan het vierde stuk van het Beeld *een eigen betekenis* werd gegeven, en dit vierde stuk zelfs breder werd toegelicht dan de voorafgaande drie. Nu toch moest hetgeen van dit vierde stuk of deel verhaald werd, dan ook precies op Antiochus en wat na hem kwam passen, of deed het dit niet, dan gluurde het bedrog vanzelf door de reuten, en kon de falsaris geen oogenblik de hope koesteren van gehoor te zullen vinden. Wie zijn omgeving bedriegen wil, moet voorzichtig in zijn uitlatingen, slim en zelfs ten deele sluw zijn. Merken toch wie zulk een bedrieger hooren of zijn geschriften lezen, dat hetgeen hij hun diens poogt te maken, niet klopt op de historie, en in strijd is met wat nog in de herinnering uit de historie voortleeft, dan vindt hij niet alleen geen gehoor, maar wekt zelfs achterdocht. En juist dit nu beweegt steeds, wie misleiden wil, zij 't al met de beste bedoeling, om uit wat hij vertelt of verhaalt liever alle bijzonderheden weg te laten, en zich te bepalen tot meer algemeene verklaringen. Hier echter zou men dan integendeel juist op 't meest critieke punt geheel omgekeerd hebben gehandeld, en zich juist op dit bedenkelijke punt aan de breedste uiteenzetting van vermoedens hebben overgegeven. Dit nu is nimmer aannemelijk te maken. Op die wijze zou de verzinners zich zelf, geheel onnoodig, hebben bloot gegeven, en nimmer zou zijn verlichting en het product van zijn fantasie in een eenigszins breeden kring, die uiteraard van het verleden op de hoogte was, ingang hebben gevonden. Van zelf wordt gaarne toegegeven, dat lang niet elke Jood, en zelfs niet elke inwoner van Jeruzalem, uit de zesde of zevende eeuw, nog de heugenis van het verleden in de tweede eeuw klaar voor zich had staande. Maar wel staat vast, dat *onder de leiders* van den vromen kring de bekendheid met het verleden een zoo volledige mogelijke was, en dat bij dezen kring van wat men historische fopperij zou kunnen noemen, geen oogenblik sprake kon zijn. Gaat men nu met eenige nauwkeurigheid de uitlegging na, die in hoofdstuk II door den pseudo-Daniel van Nebucadnezars droom zou gegeven zijn, dan is het eerste, tweede en derde stuk in die uitlegging zeer in het algemeen gehouden, en ontwijkt alle bijzonderheden. Eerst gaf hij dan in hoofdstuk II : 31—35 het droomgezicht zelf. Hij betuigt, dat het Beeld in hoogte mate indrukwekkend was. Er staat toch: Dit Beeld was treffelijk, en deszelfs glans was uitnemend, maar zijn gedaante was schrikkelijk, om wat er zich in uitsprak. Dan volgt hierop niets dan de algemeene verklaring, dat het hoofd van goud, de borst met de

armen van zilver, de buik en de dijen van koper, en de schenkel van ijzer waren. Doch nu juist daar, waar het aan het vierde stuk van het wonderde lichaam toekomt, verliest de verhalen zich in bijzonderheden. De schenkel toch waren van ijzer, doch de voeten reeds niet geheel. Ze waren deels van ijzer en deels van leem. En tegen die schenkel, die knieën en die voeten kwam toen een stuk rotssteen hoog van de bergen aanrollen, en dat stuk rotssteen brak geheel het onderste van 't Beeld, zoodat 't op eenmaal geheel vernorzel werd. Daarop zette toen dat stuk rotssteen zich uit tot een machtigen berg. Die berg wies zelfs zoo aan, dat hij ten slotte 'de geheele aarde vervulde.' Van al 't overige van het Beeld bleef daarentegen niets over. Te zamen werden vermaald, zoo staat er in vs. 35, het ijzer, het leem, koper, zilver en goud, ja vermaald als tot kaf van den dorschvloer des zomers, zoodat de wind 't alles wegnam, en er geen plaats voor iets ervan meer werd gevonden. Zoo was, zegt de tekst, de droom, dien Nebucadnezar gezien had. Ware nu dit vierde stuk uitgebleven, zoo kon de voorstelling zijn geweest, dat Cyrus Babylon, Alexander de Groot de Perzen had ter nedergeslagen, en dat nu onder Alexanders epigonen een schrikbewind heerste, waarbij Israël met name van den epigonen Antiochus Epiphanes zoo bitter te lijden kreeg. En dan had daarop niet anders moeten volgen dan dat van Godswege hulp tegenover Antiochus zou opdagen, dat deze hulpe door Messias zou verleend worden, en dat aldus het Koninkrijk Gods zou ingaan, om als een eenige heerlijke Wereldmonarchie de valsche en zondige wereldrijken te vervangen.

Zoo echter loopt 't verhaal niet. Juist waar het verhaal uit moest zijn, om den overgang te erlangen van Antiochus op den Messias, en van het wereldrijk op het Koninkrijk Gods, treedt op eenmaal een vierde stuk, een vierde moment, een vierde ontwikkeling in, en juist dit vierde stuk doet 't meest vreemd en 't meest verrassend aan. Het werd toch veel breder en uitvoeriger geteekend, en het verliest zich vooral bij de uitlegging in verrassende bijzonderheden. Vergelijk men immers met de tekening van het Beeld, die vs. 31—35 biedt, de duiding of uitlegging, die nu in vs. 37—45 volgt, dan valt het terstond op, dat over de drie eerste stukken historie bijna wordt heen-gegleeden, en dat daarentegen juist dit vierde of laatste stuk in al zijn deelen wordt uitgemeten. Van de drie eerste historische stukken wordt toch slechts in vs. 39 gehandeld, en daarop volgt in vs. 40—43 zeer breed de duiding van het vierde Koninkrijk, met het Messiasische slot in vs. 44 en 45. En zulks wel niet in algemeene trekken, maar tot in bijzonderheden die zeer onderscheidenlijk worden aangegeven. En juist na dit tweede gedeelte der uitlegging, of daardoor, voelde Nebucadnezar zich op eenmaal overweldigd, viel hij op zijn aangezicht ter aarde, en aanbad Daniel. Nu laat het zich op zich zelf zeer goed hooren, dat men zegt: Het sprak van zelf dat de verzinners van dit verhaal zich om 't verleden minder bekommerden en hier overheen liep, en dat hij juist zijn fijne tekening saamtrok op de periode, die de Macabeëen deed opkomen, daar het hem immers er om te doen was, om voor die periode hope te wekken, en zijn volk nog aan een toekomst, die heil en eere zou brengen, te doen gelooven. En dit is ook zoo. Alleen maar, dan had die gedetailleerde tekening op een toestand moeten slaan gelijk die zich onder de tyrannie van Antiochus Epiphanes metterdaad voordeed, enkel de stuif van die tyrannie moeten aandurven, en voorts moeten lokken en roepen naar het rijk van den Messias. Doch zooliep de duiding in vs. 40—43 in het minst niet. Veeleer treedt hier een zeer specifieke tekening in van wat te komen staat, en zulks op een wijze, die ja wel in den aanvang, maar geenszins in den voortgang en in de voleinding van de tekening, op Antiochus doelen kon.

Zie hier toch, wat Daniels duiding van den droom aangeeft. Van Nebucadnezars eigen wereldrijk Babel hoort ge alleen, dat aan den Vorst van dat eerste wereldrijk gegeven was 'macht en sterkte en eere', waarbij alleen opmerkelijk is, dat hier zoo bijzondere nadruk wordt gelegd op de heerschappij ook over de dierenwereld. Zoo toch staat er in vs. 38: 'En overal waar menschen-kinderen wonen, heeft God de beesten des velds en de vogelen des hemels in uwe hand gegeven en heeft u gesteld tot een heerscher over al dezelve, d.i. over menschen en dieren'. Onwillekeurig denkt men hierbij aan wat later Nebucadnezar trof, toen hij van zinnen beroofd op het veld

en in de wouden onder de dieren omzwierf, en het scheen alsof zijn heerschappij haar einde had gevonden. Uit die vervaardheid is Nebucadnezar toen later weer opgericht en heeft toen nog machtiger heerschappij gevoerd, maar aangeduid was dan toch reeds hierin, hoe ook de dierenwereld een gewichtige betekenis in zijn leven zou erlangen. Vooral de wilde dieren speelden in Babylon en Assyrie, gelijk zelfs nu nog in Voor-Indië, een groote rol. In Ninive was een machtige collectie wilde dieren als in een zoologische verzameling bijeen. Ook in Babel had men leeuwen in kuilen. En steeds moest de Overheid in die streken, vooral destijds, er op bedacht zijn, om haar onderdanen ook tegen die vijanden in het dierenrijk te verweren. Maar dit alles was uiteraard geen historie, het gaf niet anders dan tekening van den feitelijken toestand. Teekening van wat in het tweede en derde rijk te komen stond, ontbreekt dan ook geheel. Niets hoegenaamd vernemen we van wat onder de Perzen en onder Alexander den Grooten geschied is. Dit alles wordt alleen als een reeks van feiten vermeld, en wel zoo kort mogelijk, zonder eenige bijvoeging. Zoo toch staat er: Na u zal een ander koninkrijk optreden, lager dan het uwe; daarna weer een ander, het derde koninkrijk, van koper; en dat zal heerschen over de gansche aarde; en dan komt het vierde koninkrijk, en dat zal zijn van ijzer en leem. Dit houdt alzo geen enkele bijzonderheid in. Men hoort er niet van, hoe deze wereldrijken zich zullen aandienen, wat hun afzonderlijk karakter zal zijn, en tot welke groote gebeurtenissen hun vorsten zullen medewerken. Er wordt in letterlijken zin niet anders geconstateerd, dan dat er van omstreeks 600 tot omstreeks 200 v. Chr., alzo gedurende vier eeuwen, een opeenvolging van deze machtige wereldheerschappijen zal plaats grijpen. Er is resümie, maar geen tekening. Ge leert er niets uit. Het geeft niet anders dan wat in een geschiedenisboek een tabel u geven zou, en zelfs nog minder, daar zelfs ook de duur van deze rijken niet wordt aangestipt. Er wordt alleen op gewezen, dat deze rijken er komen zullen, komen zullen het ééne na het andere. Doch eigenlijk doen ze weinig meer dan den overgang vormen van Nebucadnezars glorie in Babel tot wat in het vierde, geheel nieuwe rijk opkomen zou.

Nu, aan dit vierde stuk van het Beeld toegekomen, verandert echter geheel de toon en de tekening, en wordt de lezer gewezen op allerlei bijzonderheden, die de toekomst ontsluiten zal. In de eerste plaats wordt niet alleen gemeld, dat het vierde Rijk van ijzer zal zijn, maar dit metaal wordt in zijn eigenaardig karakter geteekend. Van de overige drie rijken werd wel gezegd, dat ze van goud, zilver en koper zouden zijn, maar over den aard van het goud, de natuur van het zilver, en de beduidenis van het koper vonden we geen woord. Het feit dat deze drie metalen elk een wereldrijk zouden afbeelden, werd niet dan vluchtig aangestipt, doch voorts werd er geheel over heen gelopen, en noch uit het goud, noch uit het zilver, noch uit het koper, wordt ook maar eenig gevolg trekking afgeleid. Toch zou men hier, zoo bedrog in het spel was geweest, juist 't omgekeerde hebben moeten verwachten. Wat ijzer is, weet een ieder op 't land en in de steden, en evengoed in de hoogste als laagste klasse der maatschappij. De groote massa der bevolking daarentegen komt weinig met goud in aanraking, iets meer met zilver, soms vrij veelvuldig met koper, maar met het ijzer algemeen. Vork, mes en lepel, bijl, hamer en vijl, 't zijn allemaal handgereedschappen, die in de eerste ontwikkeling van het samenleven opkomen; de ketel, de pot, de pan en zoo veel meer moge meest van steen gebakken zijn geweest, veelal kende men ze toch ook van ijzer. Nu echter doet zich hier het in het oog vallend feit voor, dat de profet over het goud, het zilver en het koper, dat de massa veelal minder kende, heenloopt, en daarentegen over het ijzer en het leem veel breder uitweidt. Dit nu laat zich kostelijk verstaan, zoo Daniel echt is, en alzo heel de tekening en duiding van dit Beeld er op doelt en er op moet uitloopen, om de nietigheid der wereldrijken, en de treffelijkheid van het Rijk van den Messias te doen uitkomen, maar zoo geenszins zin hebben, zoo 't alleen streken moest, om de onduidelbare, maar kortstondige tyrannie van Antiochus Epiphanes te verklaren. Wat Antiochus wrocht en deed, was tyrannieke exploitatie van Israël ten bate van zijn zeer beperkt koninkrijk; een tyrannie die over weinig meer dan 't vierde van een eeuw liep, en in elk geval in niets een wereldbetekenis had, om zelfs

de komst van den Messias en den ingang van het eeuwige koninkrijk eeniglijk als een uitkomst uit het lijden, dat Antiochus Israël aandeed, voor te stellen. Van dat ijzer, dat iedere boer in Juda natuurlijk zeer goed kende, wordt nu opzettelijk vermeld, dat het ijzer *hard* zal zijn, dat 't ijzer alles zal vernemen en vernietigen. Nogmaals wordt uitgesproken dat 'het ijzer alles vernietigt en verbreekt'. Doch nu treedt de uitlegging van den droom nog veel verder in de bijzonderheden in. Er wordt nu onderscheid gemaakt tusschen de beenen en de voeten, en tusschen die voeten en de teenen waarin de voet uitloopt, en er wordt bij opgemerkt, dat die voeten en die teenen 'ten deele van pottenbakkersleem zijn, en ten deele van ijzer'. De beduiding hiervan wordt dan in dezer voege aangegeven, dat het vierde koninkrijk 'een gedeelte koninkrijk zal zijn', zoo echter dat er toch altoos 'van des ijzers vastheid in zal wezen'. En daarna, zoo wordt er nogmaals opzettelijk bij gevoegd, 'hebt ge gezien dat het ijzer was, ja, maar vermengd met modderig leem'. Daarop wordt nu in vs. 42 nogmaals opzettelijk vermeld, dat met name 'de teenen der voeten, maar ook de voeten zelf, ten deele ijzer zullen zijn en ten deele leem, en hiervan wordt de beduidenis aldus aangegeven: 'Dat koninkrijk zal ten deele hard zijn en ten deele broos'. Daarop volgt dan in vs. 43 een vrij breede, opzettelijke verklaring van de bijvoeging van ijzer en leem. Zoo toch leest men in vs. 43: 'En dat gij gezien hebt ijzer vermengd met modderig leem, zij zullen zich wel door menschelijk zaad vermengen, maar zij zullen de een aan den ander niet hechten, gelijk als zich ijzer met leem niet vermengt'. Zij nu al toegegeven, dat hier niet enkel op Antiochus zou te letten zijn, maar dat ook op de epigonen van Alexander kon worden gedoid, geheel de toelichting zou er dan toch heen duiden, om in het bijzonder het optreden van Antiochus te verklaren, en diens ondergang te voorspellen; en wel een ondergang die dan in dier voege zou moeten plaats hebben, dat zijn rijk, onmiddellijk het rijk van Messias zou opdagen, om voor goed niet alleen aan Juda's lijden een einde te maken, maar tegelijk ook aanstonds de glorie van het grootte Godsrijk te doen ingaan.

Komt men nu tot aan het 45ste vers, dan spreekt Daniel overduidelijk uit, waarop al het gebeurde moet uitloopen. 'Daarna, zoo staat er toch, hebt gij gezien dat uit den Berg een steen zonder handen afgehouden is geworden, en dat die steen het ijzer, koper, leem, zilver en goud vermaalde. Hiermee nu heeft de groote God den Koning bekend gemaakt, wat hierna geschieden zal, de droom nu is gewis en zijn uitlegging zeker. Na deze profetische tekening aangehouden te hebben, werd Nebucadnezar dan ook zoo geweldig in heel zijn donker besef aangegrepen, dat hij neerviel en zelfs aan den God van Israël eere gaf. Wat nu zou de opsming van al die metalen, van dat leem, van dat modderig leem, en zoo ook de afzonderlijke duiding van de schenkel, de beenen, de voeten en de tien teenen te beduiden hebben gehad, zoo dit alles eeniglijk verzonnen en uitgedacht ware geweest, om Juda en Jeruzalem, toen het onder Antiochus geweldendarij zoo bitter leed, aan te zeggen, dat Antiochus het ten slotte af zou leggen, en om door de voorspelling van een Joodsch weeropleven dat daarna als vanzelf in zou treden, en onder de Macabeëen dan ook ingetreden is, er den moed in te houden? Die beenen noch die voeten zouden dan zin hebben. Deze toch kunnen niet anders doelen dan op een toekomst, waarin het komen zou tot een heerschappij, die zich splitsen zou in tien koninkrijken en wel in twee tegenover elikander staande groepen. Twee schenkel, twee beenen zijn er dan, en zoo ook twee voeten, en aan die twee voeten vertoonen zich straks twee maal vijf teenen, samen tien in aantal, en zoo verwijst deze duiding naar een toekomst, waarin er zijn zou een tiental koninkrijken, en wel in twee groepen gedeeld. Hiervan nu is nooit onder Nebucadnezar, noch onder Cyrus, noch onder Alexander sprake geweest, en het voor te stellen alsof dit slaan kon op de kleine rijken der Epigonen, en nader in bijzonderen zin op Syrie onder Antiochus Epiphanes, zou niet alleen aan geheel de voorstelling geweld aandoen, maar het zou niets hoegenaamd verklaren, zoodat men aanstonds voelt, dat de duiding die Daniel aan het vierde deel van het droomgezicht geeft, niet op de twee eeuwen vóór Christus slaan kan, maar doelen moet op een geheel

andere periode der historie, die eerst veel later zou intreden. Gaat men toch de historie van Nebucadnezars dagen af, tot, zeg in de 3de eeuw na Chr. na, dan is het aan geen twijfel onderhevig, of van die tien koninkrijken is noch in de oude geschiedenis, noch zelfs in de eerste jaren van onze jaartelling sprake. Van die tien koninkrijken kon eerst sprake komen, toen ten slotte eindelijk het Romeinse Keizerrijk eerst in tweeën gesplitst werd, om daarna in zijn Westersch deel geheel uiteen te vallen en in zijn Oostersch deel aan de Turken te komen. Bovendien behoeft nauwelijks opgemerkt, dat het *getal tien*, waar het van de tien teenen van het Beeld bezeugd werd, geen cijfer van optelling in de historie wil geven. Tien is een nominaal cijfer, dat strekt om een zekere groep, deelen in haar omvang, deelen in haar beperktheid, aan te duiden. Tien als nominaal cijfer duidt aan, dat het aantal wel over de 3, 4, 5, 6, heengaat, maar toch ook anderzijds, dat het niet in de tientallen en honderden oploopt. Het kan doelen op een dozijn en op drie maal vier, op tweemaal vijf, maar in geen geval mag geacht, dat als 't op negen of twaalf loopt, het meergenoemd cijfer van de tien ontredder zou zijn. Aangeduid wordt door dat tiental van de *teenen* alleen, dat na den val van het Romeinse rijk de macht en de betekenis van dit reusachtig wereldrijk gebroken wordt, dat 't zijn eenheid verliest, en dat 't in deelen uiteengaat. Juist zoo als het in de historie dan ook liep. Voor het ééne Rijk van het keizerlijk Rome, gelijk het nog onder Trajanus in zoo hoogen bloei stond, zijn allengs *zeker aantal kleinere rijken* voor Europa althans, in de plaats getreden, en er is daarna geen nieuwe wereldheerschappij meer opgekomen die als vijfde de vierduidelijke verving. Ook nu nog grenst Rijk aan Rijk, en ook nu weer staan ze in twee groepen tegenover elikander. Veelal sprak men dan van zes groote mogendheden, Frankrijk, Engeland, Duitschland, Oostenrijk, Rusland, met Italië, en daar kwam dan in Amerika de Unie, en voorts in Azië Turkije en Japan bij, wat samen negen uitmaakt. Maar of nu dit aantal van negen tijdelijk tot zeven slinkt, of wel tijdelijk van negen tot twaalf klimt, dit alles deert in niets aan de algemeene magische betekenis van het *tien-tal*. Immers het feit is en blijft, dat er niet meer, na het Caesarisme in Rome, één nieuwe wereldheerschappij is opgekomen, die al 't overige land in zich opsloopte, maar dat het *één* groote wereldrijk thans niet meer bestaat, en dat hiervoor het magische tiental in de plaats is getreden. Niet dat daarom alle naverking van het Romeinse wereldrijk verdween. We wezen er reeds met eenigen nadruk op, hoe volstrekt niet alleen in het rechtswezen, maar evenzoo in het diplomatiek beleid, nog altijd de traditie van den Caesar naverkt. Men weet hoe Napoleon hierin zelfs zoover ging, dat hij den adelaar weer op zijn legervaan afbeelde, en den naam van Consul uit Rome's oudheid terugriep, ja, zelfs in alle kunst en industrie een imperialistischen, oud-Romeinischen stijl deed opleven. Ongetwijfeld woelt en werkt onder de groote Mogendheden, zoo in het Oosten als in het Westen, nog altoos de nooit uitgestorven begeerte om het groote magische wereldrijk te doen herleven. Zelfs ziet men, hoe met name na Napoleon's val, het Britsche Rijk er in is geslaagd, dit aloude ideaal niet slechts in de idee, maar ook in de werkelijkheid, althans van de zeezijde te doen herleven. De *Empire*-gedachte van Chamberlain is niet anders dan een doelen op wereldheerschappij. Zelfs kan naar waarheid betuigd, dat er van Nebucadnezars dagen af, nooit en nergens een wereldrijk is opgetreden, dat ook maar van verre, gelijk thans Groot-Brittannië, een verhoorderd miljoen onderdanen insloot en geheel den Oceaan beheerschte. Maar toch is dit nog geenszins het 'wereldrijk' zooals de Caesars het gedroomd en ten deele gerealiseerd hebben, noch ook gelijk Napoleon het een tiental jaren najoeg. Van een zich onderwerpen van alle wereldrijken aan Groot-Brittannië zooals men zich aan de Caesars onderwierp en ook Napoleon het beoogde, is geen sprake meer. Wat in Daniel profetiseerd is van de *tien* teenen aan de *twee* voeten van het wereldbeeld, is en blijft nog steeds waar. De *tien* zijn er nog, en ze kunnen niet verdwijnen, althans niet zoolang als het einde van het tegenwoordige aardsche leven niet intreedt, en de wederkomst van den Christus geen feit is geworden.

Hoe 't dan ook loope, een iegelijk die op ernstige en eenigszins nauwkeurige wijze met Nebucadnezars nachtgezicht en met de Goddelijke duiding ervan door Daniel, rekent, moet of alle geloof ter zij zetten,

en met zoo menig moderne het er voor houden, dat heel Daniël's boek evenals de boeken van Mozes en zoo ook de Evangelien, op naief bedrog of misvatting berust, oftewel, hij kan geen oogenblik voor waar houden, dat al wat in dit Beeld en in de duiding ervan, met name van de ijzeren periode geprofeet werd, eeniglijk op de periode van Antiochus zou slaan, en in den Maccabeetijd zijn vervulling zou hebben gevonden. Dit kan niet. Wie dit alles stiptelijk en onderscheidelijk nagaat, kan zich in zulk een ongerijmde voorstelling geen oogenblik thuis gevoelen. En te beweren, dat een verzuim uit de tweede eeuw voor Christus dit alles zoo uit eigen brein zou hebben doen opkomen, om aan Jerusalem een verlossing van onder Antiochus' tyrannie voor te spiegelen, is stuitende ongerijmdheid. Iets wat te beslister moet uitgesproken, omdat de geheel hiervan afwijkende opvatting van Nebucadnezar's droom en van de duiding ervan, die in het boek Daniël is gegeven, uit dit boek der H. Schrift een profetie voor de verre toekomst, en tot aan de Parousie, doet opkomen, die geheel het historisch verloop van Babel af tot Jezus' wederkomst samenvat in welneensluitende, ongestoorde eenheid, en ook voor ons in de 20e eeuw haar volle betekenis blijft behouden.

Zoo nu verstaan, wordt ons in Daniël's tweede hoofdstuk een openbaring Gods medegedeeld, die van dit oogenblik af zoo goed als heel de historie der wereld tot den ingang van het eeuwige Koninkrijk van Christus omvat. Het was alsoo niet maar een droom van dezen Koning, die nu bleek zoo interessant geduld te kunnen worden, maar het was veeleer een *hooge en heilige declaratie van Godswege* dat zijn heilig plan en zijn alles beheerschend doel gelijk het toen aanving, ook tot den einde toe zou doorlopen. Dit nu bracht met zich, dat die nachtgezicht van Nebucadnezar niet alleen in zijn wetenschap kon blijven, om er hoogstens aan het Hof van Babel een verhaal te laten rondragen en de Chaldeeische magiers naar te laten gissen. Die openbaring in het nachtgezicht aan dezen wereldbeheerscher was veeleer bestemd om in de geheele wereld in te worden rondgedragen, en nog na twintig eeuwen de geesten te beheerschen. Vandaar dan ook, dat dit nachtgezicht van den wereldvorst, en evenzoo de duiding van dit gezicht, die wereld zijn ingegaan en dat Gods profetie hiertoe het middel en hiervoor het instrument is geweest. Geen profetische uiteenzetting of profetische teekening is dan ook in heel de Schrift te vinden, die zoo in 't oog looppend al wat sinds in Oost en West voorviel, verklaart. Waar thans vooral, onder de worsteling van den angstigen oorlog die ooit gevoerd is, zwoegend de denkers en de leiders der volken de vraag opwerpen, hoe deze tegenkaartstoot van heel Europa te verklaren is, en hoe ze tot oplossing zal kunnen komen, is het dit oude nachtgezicht dat vóór bijna drieduizend jaar in Babel's vorstelijk paleis gedroomd is, 't welk beter dan welke gissing ook, ons in staat stelt, om reeds nu in te zien, waarop 't alles uit zal loopen. Alle verwachting toch, alsof het straks weer tot een zoen en bond in volkenrechtelijken zin tusschen alle volken zou komen, en alsof daarmee een altoosduurende, internationale vrede zou kunnen ingaan, is niets dan een zelfbedrog, dat op de bitterste teleurstelling zal uitloopen. Alleen in den «Steen», die van omhoog neder zal komen, en straks tot een berg worden zal, en die 't al beheerscht, ligt de oplossing van het raadsel dat in 't machtig wereldprobleem zich altoos weer aan ons opdringt.

Dr. A. K.

„Maar zij merkten daar niet op“.

De HEERE sprak wel tot Manasse en tot zijn volk; maar zij merkten daar niet op. 2 Kronieken 33: 10.

Met nadruk wees Jezus 't volk dat om hem heen te luisteren stond, ook op de „teekenen der tijden“, en rekende met met name aan de Farizeers als schuldige tekortkoming, dat ze op die duidelijke sprekende teekenen geen acht sloegen.

Scherp zelfs verweet Jezus het hun, dat ze wel 's morgens en 's avonds er op merkten, hoe, zooals wij zouden zeggen, 't weerglas stond. Ze zagen 't dan aan de wolken, en aan de kleur der wolken, of het zulk een dag schoon of droevig weder zou zijn, zoodat ze er op uit konden gaan, of thuis hadden te blijven; maar op de teekenen der tijden die hun de toekomst van land en volk konden spelen, lieten ze niet.

Of de dag die 's morgens aanbrak, een dag zou zijn, om er met vrouw en kroost eens op uit te gaan, vonden ze blijkbaar een zaak van hoog gewicht, maar wat er te gebeuren stond met land en volk, en Staat of Kerk, deelde hen niet. Daar hadden ze geen hart voor om er voor te voelen, en geen oog om op te merken en te gissen. En zoo leefde het volk letterlijk gedachtenloos en in onaanvaardigen trant van dag tot dag voort. En zoo zou 't helaas blijven, tot Jerusalem onderworpen gekend werd en de heilige tempel in laai vlam opging.

Voor in Israel sprak dit zoo sterk tegen den oorspronkelijken geest van 't volk. Immers zooals nergens elders waren onder Israel, voor als na, de profeten opgetreden, om in de teekenen der tijden er op wijzen, wat bange tijden komende waren. Maar de groote massa van het straatpubliek had aan deze profeten, als ze in den Naam des Heeren hun vermaan lieten uitgaan, den rug toegekeerd, en liepen door.

En zoo nu was het niet eerst in de dagen van Jezus' prediking geworden. Toen onder Manasse de groote ballingschap op til was, stond 't evenzoo met het volk te Jerusalem. Zoo toch lezen we in het boek der Kronieken: „Manasse deed Juda dwalen dat 't erger deed dan de Heidenen“, en toen ging wel de waarschuwing des Heeren

tot den Koning en zijn volk uit, maar ze merkten er niet op.

Ook toen leefde men onverschillig door, alsof er geen wolkje aan den politieken hemel ware. En of de Heere al door Jeremia en Ezechiel waarschuwen liet, het had niet de minste uitwerking. Niet alleen toch Manasse, maar ook het volk had geen oog voor wat te komen stond. De teekenen der tijden waren er wel. Zelfs overvloedig. Maar Koning noch volk merkte er op.

Zoo was 't toen, en zoo is 't nog gedurig, en zulks niet alleen in de zaak van vaderland en volk, maar evenzoo in het gewone ordinaire leven.

Twee jonge personen zijn saam gehuwd, en nu zou men zeggen, dat de jonge man op de jonge vrouw, en de jonge vrouw op den jongen man zou letten, om min goede neigingen op te merken, en zoo 't kon, in teedere liefde op betere paden te leiden. En toch, hoe weinig merkt ge daar in den regel van. Ja, op uitwendige dingen ziet men dan wel scherp toe, of de man bijtijds thuis komt, en of 't met 't lieve geld niet in de war loopt; maar hoe weinig merkt ge er in den regel van, dat op 't karakter gelet wordt, dat de innerlijke vorming zorgt baart, en dat men in een hooger mikken van liefde, van jaar tot jaar elander nader komt en vooruit helpt.

Met de kinderen gaat men genaderlijk iets beter te werk. Men voelt, dat men een kind op moet voeden. Daar doet men dan ook een en ander voor, en soms streng gaat 't dan zelfs met berisping en zelfs met straf. Maar zijn de schooljaren aangeloken, dan neemt de zorg veelal reeds af. En maar al te vaak slinkt dan de opvoeding in hooger en zin zoo geheel weg, dat 't onderscheid tusschen de karakteren van 't kroost nauwelijks ingezien wordt, en van hooger geestelijke vorming maar zelden iets te bespeuren is.

Van oudere broeders en zusters jegens de jongeren geldt vaak 't zelfde, om nu van de zorg voor de vorming van het dienstpersoneel niet eens te spreken.

Waar 't bij dit alles meestal aan faalt is, dat men de teekenen der tijden ook bij zijn gezin niet verstaat. Er niet op let wat in de leden van zijn gezin opkomt. Niet rekent met de gevaren, waaraan ze buitenshuis bloot staan. Niet zijn genoeg veelt, hoe de toon van het maatschappelijk leven meeslept en het karakter kan bederven, tot in kleeding en lectuur toe. En wordt over dit alles ook wel in de literatuur geschreven, en ook in de predicatie wel er tegen gewaarschuwd, maar de teleurstellende uitkomst is ook hier, dat o, zooveel er niet op merken, er geen oog voor hebben, en er het gevaar niet van inzien.

Gevoel waarvan dan is, dat in heel 't samenleven veel schier ieder een open oog heeft voor de spij die op tafel komt, voor de kleeding waarin men op straat zich zal vertoonen, voor het ameublement, waarmee men zijn huis versiert, en voor de prentwerken of prettige verhalen, die er te lezen liggen, maar dat er, waar 't op de innerlijke werking van geest en ziel aankomt, nauwelijks aan zuivering of sieraad gedacht wordt.

Men merkt er niet op.

En geheel ditzelfde bespeurt men ook nu weer, met het oog op de zoo ernstige, bouwende tijden, die thans in heel Europa, ja zelfs tot buiten Europa, zich als aan u opdringen.

Een oogenblik, dat zij toegeven, is er in Augustus voor twee jaar een schrik geweest. Men schrok letterlijk van het zoo onverwachte uitbreken van den oorlog, die op meer dan half Europa beslag legde. Op eens bond men zijn overdueren weelde in. Er sprak ernst uit aller blik. Er was behoefte aan gebed. En de verlaten kerk werd weder opgezocht.

Maar hoelang hield dit nu aan? Hoelang duurde het?

En al zij nu toegeven, dat in kleinen kring de ernst wel tergeve aanhield, en dat veel predikers zich inspannen om den toon ernstig te houden, toch moet beseiden, dat de algemeene stemming reeds binnen 't jaar verliep, en dat nu reeds ver over het jaar het oude onaanvaardelijke, onverschillige leven is teruggekeerd. O. Zeer zeker, er is geldzorg en breiden kring geleden door de duurt, en ook kan men niet alles even grijs meer krijgen. Ook is te erkennen, dat de bladen nog steeds ons op de teekenen der tijden wijzen. Ook vingschriften verschijnen er over. Maar is het te stout gesproken, dat 't spreken in dit alles van „teekenen der tijden“, waarin onze God ons voorbereidt op nog ontzettender dingen, die komende zijn, bijna zoo geheel wegstoot. Zelfs de telegrammen over den oorlog hielden op den lezer aan te grijpen. Ze komen elken morgen de deur binnen, maar ze pakken niet meer. De meesten lezen ze zelfs slechts vluchtig door.

Nu weten we, hoe 't veel jaren het met die „teekenen der tijden“ gelezen was. In Manasse's dagen stond de ballingschap te komen, en in Jezus' dagen spraken die teekenen der tijden van Jerusalem val en van de komende verwoesting van den tempel, door wat de Romeinen met overmacht van wapengeweld reeds veertig jaren later bestaan zouden.

Zoo nu staan we er ook thans voor.

Een oogenblik kan ook over ons land nog veel banger we komen, dan nu reeds ons drukt. Men spreekt van vrede en profetie van vrede, maar elke waarborg ontbreekt nog, dat de vrede in aantocht is, of ook, dat de vrede, mocht die terugkeeren, duurzaam zou wezen.

En de profeten en de Heere Jezus en de apostelen hebben 't ons zoo ernstig en zoo stelliglijk aangezegd, dat er dagen komen zouden, die zich op het einde, en met dat einde, op de onderbovenkeering van het leven der wereld en op de wederkomst van Jezus zouden richten.

En nu is 't toch onloochenbaar, dat ook nu weer de teekenen der tijden hier op wijzen.

Maar leg nu uw oor te luisteren, en zeg dan zelf, *wie merkten er op?*

Dr. A. K.

Amsterdam, 10 Nov. 1916.

In een kaart, die het Handelsblad onlangs in haar kolommen drukken liet, werden de landen en volken, die in den oorlog betrokken zijn, met zwart aangegeven; de natien, die nog vrede hadden, met wit.

In Europa had men moeite om de kleine witte plekken: Nederland, de Scandinavische rijken, Zwitserland, Spanje en Griekenland, te ontdekken. Azië was bijna geheel zwart gekleurd; alleen Perzië, China, en onze bezittingen waren nog wit. Op Afrika en Australië was zelfs geen wit plekje meer te ontdekken. Alleen in Amerika schitterde het wit nog, al vormde Canada naar het Noorden een donkeren rand.

Zulke een kaart dient wel om een indruk te geven, hoe deze oorlog in den volsten zin des woords een wereldoorlog is. Zelfs vraagt men zich met angst af, of Amerika, indien althans de verkiezing ten nadeele van Wilson mocht uitvallen en in Maart 1917 Hughes het Witte huis betrekken zou, buiten den oorlog zal kunnen blijven. En ook voor de nog weinige neutrale staten in Europa wordt het volhard in hun neutraliteit steeds moeilijker, zoo als uit het voorbeeld van Noorwegen blijkt.

En wat het bangste is, dat is, dat niemand meer het einde van dezen oorlog voorspellen durft. Was er eerst nog hoop, dat na een korten en beslissenden veldslag een der beide partijen gedwongen zou worden vrede te vragen, die hoop is al lang vervlogen. Zelfs na het groote offensief van dezen zomer is de toestand nauwelijks veranderd en gaan we nu weer met den winter den positie-oorlog tegemoet, om in het volgend jaar getuige van een nieuwe worsteling te zijn. Het haat niets, of er telkens nieuwe volken in den oorlog betrokken worden, want de evenaar zwikt niet door. En de vrees komt al meer op, dat het einde niet door strategisch beleid of meerderheid van wapenen verkregen kan worden, maar eerst dan komen zal, wanneer de volkeren zijn uitgeput. Als er geen geld meer is, om nieuwe leeningen te sluiten, en er geen manschappen meer zijn om naar de slagvelden te zenden, dan zal vrede komen, maar een vrede, die te laat komt. Want wat er dan van Europa zal overgebleven zijn, zal een puinhoop, een ruïne wezen.

Niets getuigt dan ook meer van den oorlogswaanzin, die de volkeren bevangen heeft, dan de harstocht, waarmee zij den strijd tot het bitter einde willen voortzetten. Ofschoon het leven der soldaten in de loopgraven al meer een hel wordt, voor geen mensch om te verdragen; ofschoon overal gebrek aan levensmiddelen begint te heerschen; ofschoon de schuldenlast zich zoo duizelingwekkend hoog opstapt, dat straks wel een algemeen bankroet volgen moet; is er maar één gedachte, die allen beheerscht: den vijand te vernietigen. En wat geeft het, of men de arme volkeren al belooft, dat deze ontzettendste van alle oorlogen de laatste zal wezen, want dat, wanneer de overwinning eenmaal behaald is, een Statenbond in Europa zal gevormd worden, die den eeuwig vrede zal waarborgen? Alsof de haat, die thans in het hart der volkeren tegen elkander gezaaid is, door de overwinning van een der partijen zal worden uitgedoofd. Alsof niet na dezen oorlog met de wapenen, straks een oecoonomische oorlog volgen zal, die de volkeren nog bitterder tegenover elkander zal stellen. Alsof de volkengroep, die ten slotte het hoofd buigen en om vrede vragen moet, niet, tuk op wraak over de geleden nederlaag, alle kracht zal inspannen om straks opnieuw een kans te wagen. Alsof de historie niet geleerd had, dat elke oorlog de kiem van een nieuwen oorlog in zijn schoot verbergt!

En het droefst is, hoe machteloos de Christelijke Kerk staat, om dit ontzettende noodlot van het Christelijke Europa af te wenden. Zelfs van een bemiddeling van den Paus hoort men niet meer reppen. En het vredegeroep der pacifisten, hoe nobel ook bedoeld, blijkt nergens ingang te vinden.

Zal het eind de zelfmoord van Europa zijn?

Haarlem.

Het bericht, dat de drie Gereformeerde Kerken te Haarlem, die onder den naam van A, B en C nog altoos gedeeld in een Kerkverband leefden, ten slotte den moed hebben gegrepen, om tot opruiming der kerkelijke staketsels over te gaan en saam als één Kerk te gaan leven, is zeker verblijdend, en getuigt, hoe ook hier de Geest van Christus heeft doorgewerkt.

Natuurlijk zijn er aan zulk een saamsmelting van drie stadskerken altoos bezwaren verbonden. Groote, massale stadskerken zijn waarlijk ons ideaal niet. En we begrijpen, dat daarom de vraag wel is opgekomen, of men niet beter deed, met in plaats van de drie kerken saam te smelten, Haarlem te splitsen in zelfstandige wijkkerken, elk met een eigen Kerkeraad. Maar hoezeer dit ook ons ideaal voor elke groote stadskerk blijft, vooral wanneer het ledenaantal zich te sterk uitbreidt, zoo kan dit toch praktisch nooit geschieden, zoolang de saamsmelting niet eerst is voorafgegaan en de gemeente geleerd heeft zich als een geheel te voelen. Anders blijft, ook al wordt dit niet bedoeld, in de geconstitueerde wijkkerken de oude tegenstelling van A, B en C voortleven. Die tegenstelling hangt aan het kerkgebouw, aan den predikant, aan het historisch leven van die Kerk. En juist die tegenstelling moet eerst overwonnen worden. Men moet tot het besef komen, dat men in deze Gereformeerde Kerk geen A of B of C's, maar alleen Gereformeerden heeft, voordat men tot splitsing in twee of meer wijkkerken kan overgaan.

Achteruitgang der vrijzinnigen.

Al mag het modernisme in de Hervormde Kerk bij kerkelijke verkiezingen hier en daar de overwinning behalen, toch blijkt wel uit de klachten, die men uit het kamp der vrijzinnigen zelf hoort, dat er van een opgewekt leven geen sprake is.

Op de conferentie der moderne predikanten werd bijter geklaagd over de impopulariteit der moderne prediking. Men kon de schare niet boeien. De kerken bleven leeg. Er ging geen bezieling en warmte van de moderne prediking uit.

En nog somberder was de toon, op de

jongste vergadering van den Protestantenvoetbond te Groningen gehouden. Ze kenmerkte zich, zoo schrijft Dr. Hooykaas in het Handelsblad, door een zwaarmoedigheid en een gedrukte stemming, die anders aan deze samenkomsten vreemd is. Het ledenaantal was achteruit gegaan. Er was laauheid in 't geloofleven. Van propaganda en expansie was niets meer te ontdekken.

Dr. Hooykaas zoekt de oorzaken van deze zwaarmoedige stemming ten deele in het gevoel van ontreding, dat over ons gekomen is tengevolge van den oorlog. Men verlangt naar een „bevredigende en sterke levensbeschouwing“. En het modernisme biedt die niet...

De tijd van critic, zegt hij, moet daarom na eens voorbij zijn. De traditie, welke in een vroeger geslacht ook uiterst kritische naturen nog in de bedding hield van een godsdienstige levenssfeer, heeft haar kracht ten eenenmale onder de vrijzinnigen verloren. Wat de vrijzinnigen daarom voor alle dingen noodig hebben, is: positieve opbouw van een eigen levens- en wereldbeschouwing.

De vraag is alleen maar, of het modernisme die bieden kan.

Critic is gemakkelijk; het afbreken van het bestaande kost zooveel moeite niet; slooperwerk kan ten slotte ieder verrichten.

Maar de kunst van opbouwen is moeilijk. Men moet daarvoor een vast geloofs-fundament hebben. En juist dat geloofs-fundament ontbreekt bij de modernen.

De kinderen des Verbonds.

XLIII.

Hervatten we thans onze artikelenreeks over de kinderen des Verbonds, die eerst door de zomervacantie en daarna door anderen arbeid onderbroken werd, zoo moege eerst, ter gemeentekoming aan het gebeuren onzer lezers, kortelijks herinnerd worden, wat de gang van ons betoog was om tegenover de bestrijders van den kinderdoop het goed recht van den doop onzer kinderen te handhaven.

Voor ons Gereformeerden, merkten we op, ligt de grond van den kinderdoop in het Genadeverbond, dat God met ons en onze kinderen heeft opgericht; in het bevel Gods bij de sluiting van dit verbond met Abraham gegeven, om het teeken en zegel van dit verbond ook aan onze kinderen mede te deelen; en in de belofte Gods, dat Hij wat dit teeken afbeeldt, ook aan onze kinderen schenken zal.

Wat het eerste betreft, toonden we uit de Schrift aan, hoe van de eerste openbaring van dit Verbond af in de Paradijsbelofte en daarna nog duidelijker in de verbondsluiting met Abraham ons door God den Heere geopenbaard was, dat dit Verbond niet alleen de volwassenen, maar ook de kinderen omvatte. En dat deze regel niet alleen gold onder het Oude Testament, maar evenzeer onder het Nieuwe Testament, volgt niet alleen uit de wezenlijke eenheid van het Genadeverbond onder beide beëindelingen, maar blijkt ook daaruit, dat de Oud-Testamentische profetie uitdrukkelijk getuigt, dat het Nieuwe Verbond, dat God de Heere met de komst van den Messias zou oprichten, de rijkste genade ook voor het „zaad“ des verbonds zou medebrengen.

Op dien grond, zoo merkten we in de tweede plaats op, geldt het bevel Gods aan Abraham gegeven om de kinderen des verbonds te besnijden, als teeken van het Genadeverbond, niet alleen voor de kinderen van Israel, maar evenzeer voor onze kinderen. Wel is dit bevel bij de instelling van den doop niet uitdrukkelijk herhaald en staat in het Nieuwe Testament de doop der volwassenen op den voorgrond, maar dit is te verklaren uit het missionaire karakter, dat de Kerk in haar eerste periode voortvoerde. En het feit, dat de Apostelen, zooals meermalen meldt wordt, niet alleen de volwassenen geloofgenooten doopten, maar ook hun gezinnen, toont, dat de kinderdoop wel degelijk reeds in de Apostolische Kerk voorkwam. Zoo is het ook alleen te verklaren, dat de Apostel Paulus in I Cor. 7: 14 verklaart, dat de gemeente de kinderen der geloofgenooten als heilig beschouwde.

Toch is — en daarop wezen we in de derde plaats — dit bevel Gods aan Abraham om de kinderen te besnijden, en de Apostolische praktijk om de geheele gezinnen te doopen, wanneer de ouders geloofgenooten werden, niet de eenige en zelfs niet de voornaamste grond, waarop onze Gereformeerde Kerk haar goed recht van den kinderdoop handhaaft. Het beroep op de besnijdenis, die ook aan de kinderen toekwam, staat in onzen Heidelberger Catechismus en in ons Doopsformulier niet op den voorgrond als het beslissende moment, maar wordt eerst in de laatste plaats genoemd. Die diepste grond was veel meer, dat datgene, wat het sacrament van den Doop ons afbeeldt en bezegelt, krachtens de belofte Gods in het genadeverbond aan onze kinderen gedaan, hun ook metterdaad toekomt en dat daarom het uitwendige teeken en zegel van die genade hun ook niet onthouden mag worden.

Nu geschiedt de doop naar Christus' bevel in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, wat niet alleen zeggen wil, dat hij de bediening van den doop deze plechtige formule moet worden uitgesproken, maar veel meer dient om ons duidelijk te maken, wat de doop zelf beteekent: een ons in gemeenschap brengen met den Drieëenigen God, met Vader, Zoon en Geest. Vandaar dat ons Doopsformulier dan ook de uiteenzetting van wat de doop ons bezegelt, aan dezen Drieëenigen naam verbindt. Het doopen in den naam des Vaders verzegelt ons, dat Hij ons tot Zijne kinderen aanneemt; het doopen in den naam des Zoons, dat Hij ons

wascht van al onze zonden door Zijn bloed; en het doopen in den naam des Heiligen Geestes, dat Hij in ons wonen en ons tot lidmaten van Christus heiligen wil.

Zal de doop dus „geen ijdel of ledig teeken wezen om ons te bedriegen“, dan moet vaststaan, dat deze drie groote weldaden van het genadeverbond, waarop de Doop als sacrament ons wijst, krachtens de belofte Gods ook aan onze kinderen toekomen.

Wat nu de eerste weldaad betreft, die de Doop ons verzegelt, dat „God de Vader met ons een eeuwig verbond der genade opricht en ons tot zijne kinderen en erfgenamen aanneemt“, zoo staat het vast, merkt ons Doopsformulier terecht op, dat deze weldaad aan onze kinderen geschonken is op grond van de belofte Gods aan Abraham den vader der geloofgenooten en overmits mede aan ons en onze kinderen gedaan, dat Hij „zijn verbond opricht met ons en ons zaad om ons te zijn tot een God en ons zaad na ons“ (Gen. 17: 3) God zelf noemt dan ook onder Israel de kinderen des verbonds zijn kinderen. Deze weldaad wordt niet eerst na den doop geschonken, wanneer de kinderen tot geloof en bekeering komen, maar gaat aan den doop vooraf. Calvijn heeft dit zoo uitdrukkelijk mogelijk uitgesproken: „derhalve, zegt hij, moet noodwendig de genade der aanneeming aan den doop voorafgaan, welke genade niet slechts van een halve zaligheid de oorzaak is, maar de volkomene zaligheid zelve aanbrengt, die vervolgens door den doop bevestigd wordt“ (Calv. Opera. T. VII, 619, 676). In ons Doopsformulier wordt dan ook in het Dankgebed na den doop, God gedankt, dat „Hij ons en onze kinderen tot zijne kinderen aangenomen heeft.“ Zelfs voegt ons Doopsformulier, om elk misverstand af te snijden, alsof deze „aanneeming“ eerst op later leeftijd geschieden zou wanneer het kind tot bewustzijn zou gekomen zijn, er aan toe, dat onze kinderen, gelijk ze zonder hun weten in Adam der verdorvenis deelschichtig werden, alsoo d. i. zonder hun weten in Christus wederom tot genade worden aangenomen. En de Gereformeerde Kerken ook buiten ons vaderland hebben hierover nooit anders gedacht. De belijdenis der Hongaarsche Kerken zegt met zoovele woorden, dat „de gewoonte om de kinderen te doopen van de tijden der Apostelen af in de Kerk gebruikelijk is geweest, opdat we allerminst er aan zouden twijfelen, of God de Heere verzegelt door dit zegel, dat hun medegedeeld wordt, aan de kinderen, die Hij van eeuwigheid af uitverkoren heeft, de eeuwige aanneeming tot kinderen, hetzij dat ze vroeg komen te sterven, hetzij dat ze tot den leeftijd komen, waarin ze waarachtige vruchten des geloofs voortbrengen, door God n. l. krachtig geroepen op dien tijd en dat oogenblik, die Hem behaagt.

En even zeker is, dat ook de tweede weldaad, die de Doop ons verzegelt, n. l. de afwasching der zonden, door Christus' bloed aan de kinderen des Verbonds (hier in eigenlijken zin bedoeld) geschonken is. Ook hierover kan, voor wie aan de belijdenis onzer Kerk vasthoudt, geen twijfel bestaan. In onze geloofsbelijdenis wordt uitdrukkelijk gezegd, als grond voor den kinderdoop, dat „Christus zijn bloed niet minder vergoten heeft om de kinderkens der geloofgenooten te wassen dan Hij dit gedaan heeft voor de volwassenen“. Wanneer hierna toegevoegd wordt: „dat zij daarom het teeken behooren te ontvangen en het Sacrament van wat Christus voor hen gedaan heeft“, dan blijkt daaruit, dat onze Belijdenis ook hier niet spreekt van een toekomstige weldaad, die hun eerst later zal geschonken worden, maar van een weldaad die hun reeds geschonken is. In het dankgebed na den Doop wordt dan ook gedacht, dat „God ons en onzen kinderen door het bloed van Jezus Christus al onze zonden vergeeft herleeft“. En evenzoo verklaart onze Catechismus, dat „aan de kinderen niet minder dan aan de volwassenen de verlossing van de zonden door Christus bloed toegezegd wordt“. Onze Catechismus verwijst hiervoor naar Matth. 19: 14, d. w. z., naar het bekende woord van Christus: „laet af van de kinderkens en verhindert hen niet tot mij te komen, want derzaken is het Koninkrijk der hemelen“. En volkomen terecht. Want wat Christus hiermede uitspreekt, is niet anders dan dat Hij niet alleen de Heiland en Verlosser van volwassenen, maar ook van de kinderen is. En waar Hij zijn bloed heeft vergoten voor de „kinderen“, voor de schapen, die de Vader hem gegeven heeft, daar heeft Hij dit ook voor de kinderen gedaan. De verlossing door Christus' bloed is daarom ook aan hen geschonken. Want Christus heeft door zijn bloed de gemeente gekocht, en tot die gemeente behooren ook de kinderen der geloofgenooten.

En ook wat de derde weldaad betreft, die de doop ons verzegelt, n. l. dat „de Heilige Geest in ons wonen en ons tot lidmaten van Christus heiligen wil“, gelijk ons Doopsformulier het uitdrukt, verklaart onze Kerk even beslist, dat dit evenzeer aan de kinderen toekomt. Als grond voor den kinderdoop toch geeft onze Catechismus op, dat „de Heilige Geest, die het geloof werkt, niet minder aan de kinderen dan aan de volwassenen toegezegd is en beroept zich daarvoor terecht op de belofte bij de uitstorting van den Heiligen Geest op den Pinksterdag geschonken: „want u komt de belofte des Heiligen Geestes toe en uwe kinderen“ (Hand. 2: 39). In het dankgebed na den Doop dankt onze Kerk dan ook God, dat „Hij ons en onze kinderen door den Heiligen Geest tot lidmaten van zijn eeniggeboren Zoon gemaakt heeft“. De inlijving in Christus' lichaam geschiedt alleen door den Heiligen Geest. Hij is het, die ons alleen tot lidmaten van Christus heiligen kan. Die in-

in
E
g
C
w
li
a

el
ni
in
gt
re
wi
tw
ze
ki
he
de
ze
de
Ch
all
de
va

gel
om
bej
sch
lijk
we
of
ons
was
gee
niet
doe
Doe
niet
verl
zijn
lige
wed
doe
geld
M
Kerl
hebl
iede
wed
bon
ken
den
Dat
word
Wed
een
niet
predi
baar
besli
Kerk
het i
barer
predi
dit g
het V
Heilig
Woort
Woor
voorb
Kerke
de W
van
reeds
Geest

In l
H. B.

I. J.
Kerk
KERKE
Naar
ROEPIN
STAAT
AALDE
tamen
vraag t
Dat
maat ge
Friesch
formeer
Septem
Op 1
dit refe
brochu
Dat
nam ve
beantwe
verzoek
onderwe
len aan
gingen
Op d
ging o
Ds. A
moeten
Tot
gevaar
flaauwig
daling i
het apt
van per
Als i
Ten ee
gereform
het Ger
raking i
waaruit
slacht, i
en w
dat wel
het obje
en ande
in het B
En v
dreigend
aangewe
moedigt
tengewe
rijnden